

האיזון הנכון בין התמסרות לכלל ובין העסוק בצרכיו הפרטיים

ראשי פרקים

1. הקדמה - חשיבות המשפט
2. האיזון הנכון בין התמסרות לכלל ובין העסוק בצרכיו הפרטיים
3. מי הוא החסיד האמיתי, מה היעד של עובד ה' האמיתי
4. הטעות שעלולים ליפול בהם אותם שרוצים להתמסר לעבודת הכלל
5. האיזון הנכון בין התמסרות לכלל ובין העסוק בצרכיו הפרטיים
6. העסוק בענייניו הפרטיים אינם על חשבון ההתמסרות לכלל, אלא בשביל הכלל ומעצימה את איכותה
7. גם הקב"ה ברא את העולם באותה נוסחה

1 הקדמה - חשיבות המשפט

א משנה אבות א, יח: רבן שמעון בן גמליאל אומר, על שלשה דברים העולם עומד, על הדין ועל האמת ועל השלום,

ב פרוש ר"ע מברטנורה

העולם עומד - ישובן של בני אדם מתקיים
על הדין - לזכות את הזכאי ולחייב את החייב

ג טור חושן משפט א: (ב) וזהו כוונת רבותינו ז"ל, באמרם (שבת י א): כל הדין דין אמת לאמיתו, כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית. כי הקב"ה ברא העולם להיות קיים, והרשעים שגוזלין וחומסין – מחריבין אותו במעשיהם. וכמו שמצינו בדור המבול, שלא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, דכתיב: "כי מלאה הארץ חמס" (בראשית ו יג), וכתוב בתריה: "הנני משחיתם את הארץ" (שם). נמצא שהדין, המשבר זרעות רמות הרשעים ולוקח מידם טרף ומחזירו לבעלים, מקיים העולם וגורם להשלים רצון הבורא יתברך שמו, שבראו להיות קיים, והרי כאילו נעשה שותף להקב"ה בבריאה.

2 האיזון הנכון בין התמסרות לכלל ובין העסוק בצרכיו הפרטיים

א גמרא שבת י.

רב חסדא ורבה בר רב הונא הוו יתבי בדינא כולי יומא הוה קא חליש לבייהו, תנא להו רב חייא בר רב מדפתי [{שמות יח-ג}](#): "ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב" וכי תעלה על דעתך שמשה יושב ודן כל היום כולו תורתו מתי נעשית? אלא לומר לך: כל דין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית. כתיב הכא "ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב" וכתיב התם [{בראשית א-ה}](#) "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד".

ב כ"ט

חליש לבייהו. מצטערין שלא עסקו אותו יום בתורה:
תנא להו חייא בר רב. שגדול שכר הדיינים ולא יצטערו

ול"נ דאין זה [משמעות] לשון לבייהו אלא לשון חלש דעתייהו ולשון חלש לבייהו לשון תענית הוא שלא סעדו כל היום תנא להו חייא בר רב שאין צריכין לישוב ולידון כל היום אלא מקצת היום ומה שאמר מן הבקר עד הערב מדרש הוא שחשוב הדבר כמעשה בראשית שנאמר בו ערב ובוקר:

ג עין א"יה ס' ט

3 מי הוא החסיד האמיתי, מה היעד של עובד ה' האמיתי

התשוקה היותר גדולה שממלאת את לב הגדולים שבבני"א, השלמים והצדיקים, היא להיות תמיד עובד עבודת הכלל, להיטיב כפי כחו אל הכלל כולו כפי אשר תשיג ידו, שזוהי עבודת ד' התמימה במובנה האמיתי.

4 הטעות שעלולים ליפול בהם אותם שרוצים להתמסר לעבודת הכלל

והנה כאשר מצאו מקום השלמים הללו לפעולתם במערכת המשפט להיות להועיל לעדתם, לא רצו בשום אופן לחדול מעבודתם בקודש גם חלק זמן היותר קטן, באשר חשבו למשפט (לנכון), כי איך יעמוד לבם במנוחה בהיותם מסיחים דעתם מטובת הכלל כולו הסובב אותם, ולהצטמצם בהשלמתם היחידית. והנה רעיונם זה מנע מהם מנוחת נפשם, עד שהוכרחו למנע מפני תדירות

עסקי הכלל במשפטיהם, מעסוק בהשלמתם הגופנית וגם הרוחנית, (לפי שתי ההוראות שב"חלש ליבייהו").

5 האיזון הנכון בין התמסרות לכלל ובין העסוק בצרכיו הפרטיים

ע"כ תנא להו רחב"ר, שאמנם ודאי אמת הדבר שהתעודה היותר עליונה שבחיים היא להיות פועל עובד עבודת הכלל, אבל בשום אופן אין להשקיף על ערך עבודת הכלל במושג צר, כלומר רק להתייחד באותן העבודות המונחות לפניו בהעמסת עול כבד עד שהשלמות הפרטית תדחה לגמרי, כ"א צריך להשכיל שאמנם כיון שתעודת האיש השלם היא הטובה הכללית שיוצאת ממנו בחייו, א"כ לא רק השעות שבהן הוא מתייחד בפועל בעבודת הכלל הן מלאות מתעודת חייו, כ"א כל שלשת חייו, כל צרכי השלמתו, בין הרוחנית בין החמרית, כולם יהיו לתועלת להגדיל טוב הכלל. ע"כ במנוחת לב צריך לפנות אל השלמות הפרטית שלו, הרוחנית והגשמית, ולדעת שאמנם מהשפעת הפעולות של השלמות הפרטית, בין בחומר בין ברוח, תצא שעה אחת ביום שבה יוכל ברכוש כחותיו הפרטיים לעבוד את עבודת הכלל, נמצא שכל עניניו הפרטיים המה ממלאים את המטרה הרמה הזאת. ע"כ אדונינו משה, באשר כל חייו נתונים נתונים היו לעם ד', ע"כ העם עמד עליו, ובכחו התקיים, בפעולותיו מבקר עד ערב, אף שבמשך הזמן שמבקר ועד ערב נתמזגו ג"כ פעולות להשלמתו הפרטית, אבל כולן היו נשואות למטרתו הנשגבה.

6 העסוק בעניניו הפרטיים אינם על חשבון ההתמסרות לכלל, אלא בשביל הכלל ומעצימה את איכותה

ע"כ לא זאת היא המרגעה, שההשתוקקות להשלמת הכלל תעיק להשלמה הפרטית, כ"א האיש הגדול וטוב הלב, העובד ד' עבודה תמה, צריך שיעלה למדה זו להשכיל כי כל אשר יותר ירחיב את השלמתו הפרטית, כן יותר יוכל להשתלם בה בעבודת הכלל. ע"כ אין מדת עבודת הציבור נערכת לפי כמות הזמן כ"א כפי איכות הפעולה, וטובה יותר פעולה של שעה אחת היוצאת במנוחת נפש ומחומשת בגוף בריא, מעבודה תדירה המחלשת את הגוף ומבזבזת יותר מדאי את הכח הרוחני.

7 גם הקב"ה ברא את העולם באותה נוסחה

כי כך היא מדתו של הקב"ה במעשה בראשית, שכל הבריאה כולה אחוזה היא בחלקיה יחד, וכל הדרוש לאיזה השלמה כללית מושפע הוא במדה רחבה באוצר הפרטי שממנו בא השפע. הבקר והערב יום אחד הוא, אע"פ שהיום הוא האוצר בקרבו את הוד החיים, את העבודה והרגשת החיים. אמנם הערב מספיק למנוחה וחליפת הכח, ע"כ הם יחד יום אחד בכללותם, שוים במעלתם לענין ההשלמה הכוללת. ע"כ גם העוסק בטובת הכלל, ודן דין אמת לאמתו אפילו שעה אחת, הרי כל פעולותיו הפרטיות נותנות בו כח להפיק בטוב טעם את ערך הדין, אם מצדו העיוני, אם מצדו המעשי בהיותו מלא אומץ לב הנמצא רק בגוף בריא, למען יהיו דבריו נשמעים, ובין במילואו המוסרי בזיכוכ מעשיו ומדותיו שפועלות להרשים יותר את דבריו בעם. ע"כ כל פעולותיו הפרטיות מתרכזות ביסוד הכללי, וכאשר זהו משפט הבריאה כולה שחלקיה אחוזים ונצרכים זה לזה, ע"כ הוא נעשה באמת שותף להקב"ה במעשה בראשית, שותף קבוע שכל שיחו ושיגו וכל מעבדיו המה סובבים על יסוד השלמת המציאות בשכלולה. כי הטבת המצב החברותי במעמדו המוסרי, שהוא יסוד דיני ומשפטי תורה, הוא המעמד היותר תכליתי להשלמת מעשה בראשית. וכ"ז הוא קונה בעסקו בזה בלב נאמן אפילו שעה אחת, למען יוכל לפנות ביתר חלקי הזמן אל השלמתו הפרטית, שממנה יהיו תוצאות יותר טובות להשלמה הכללית של הציבור שהוא חפץ בה באמת ובתמים.